

การบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพทางดนตรี Curriculum Management in Aesthetics to Enhance Professional of Music

ชวนพิศ ศิลาเดช, พัชรา แยมสำราญ, วิจิตรา ตะโกพร*

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย จะช่วยให้ผู้เรียนมั่นใจว่าจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้นั้นนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมอย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์มากที่สุด บทความนี้ขอนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ และเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติโดยการบริหารแบบส่งเสริมความเป็นมืออาชีพทางดนตรี (Music Professional Management)

คำสำคัญ : การบริหารจัดการหลักสูตร, สุนทรียศาสตร์ทางดนตรี, ความเป็นมืออาชีพทางดนตรี

Abstract

The purpose of curriculum management is to help ensure that all students will get the most benefits of their education. The more global goal of curriculum management is for student to use all the knowledge and skills they have learned to contribute to society in a meaningful and beneficial way. This article presents the ideas about curriculum management in aesthetics to enhance professional of music by music professional management.

Keywords : curriculum management, musical aesthetics, professional of music

บทนำ

การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การวางแผน การควบคุมดูแล กำกับติดตาม การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริม

การใช้หลักสูตรและการสอน โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552 : 61)

หลักสูตร เป็นแผนหรือโครงการที่สร้างขึ้นมา

*นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม

เพื่อเป็นแนวทางการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งอยู่ในรูปของเอกสารที่มีอยู่หลายๆ ระดับ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพทั้งในห้องเรียน ทั้งประสบการณ์ของผู้เรียนและที่บ้านก็ได้ โดยผู้สังเกตการณ์ซึ่งประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Allan A. Glatthorn Floyd Boschee Bruce M. Whitehead, 2009 : 3) การบริหารจัดการหลักสูตรในยุคปัจจุบัน ที่มีการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ (On-Demand) จัดให้เหมาะสมกับรายบุคคล (Personalized) และไม่ใช่เรียนเพียงแต่ในห้องเรียนแต่จะเป็นห้องเรียนชุมชนโลก (Global Community) โดยเป็นการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย (Web-Based) การบริหารจัดการหลักสูตรจึงมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการรูปแบบและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายระดับตั้งแต่ระดับชาติระดับท้องถิ่นและระดับสถานศึกษา ภารกิจหลักของสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรนั้น การบริหารหลักสูตรซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

แล้วนั้นจะต้องทำอย่างเป็นระบบเพื่อประสิทธิภาพของหลักสูตร

ดังนั้นหลักสูตรสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ ที่ทำให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการณ์การเรียนรู้ มีการเน้นการพัฒนาทักษะทัศนคติ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ เพื่ออนาคตที่มีทั้งความสำเร็จและความสุข มีทักษะชีวิตและอาชีพ มีความยืดหยุ่นและปรับตัว เป็นตัวของตัวเอง มีทักษะทางสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต มีความรับผิดชอบเชื่อถือได้มีภาวะผู้นำ (Heidi Hayes Jacobs 2010: 7) เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงควรมีหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งให้เกิดระบบการจัดการศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง สร้างคนไทยให้มีศักยภาพทัดเทียมกับสากล และแนวหน้าของความรู้ของโลก แต่หลักสูตรในปัจจุบันพบว่าการนำความรู้สู่ผู้เรียนเป็นแบบเน้นเนื้อหา โดยผู้เรียนจะต้องเรียนเนื้อหาจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่มีการเน้นกระบวนการณ์บริหารจัดการหลักสูตร จึงเป็นหลักสูตรที่มุ่งการเรียนรู้ เฉพาะในห้องเรียน สิ่งที่เรียกว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นๆ แม้จะมีบ้าง แต่เป็นการกำหนดกว้างๆ ว่าให้มี แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างจริงจังทำให้เกิดช่องว่างของการเรียนในห้องเรียนกับการปฏิบัติในชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มรายวิชาที่ส่งเสริมสุนทรียภาพด้านต่างๆ ของผู้เรียน สอดคล้องกับ รายงาน

ของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Learning : The Treasure Within Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-First Century) ซึ่งรายงานเสนอต่อยูเนสโกถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ทั้งนวัตกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นควรให้ความสำคัญแก่จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงต้องจัดให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสมากที่สุดที่จะคิดค้นและทดลองในด้านต่างๆ เช่น สุนทรียภาพ ศิลปะ การกีฬา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม ตลอดจนแนะนำให้เด็กชื่นชมในผลงานสร้างสรรค์ของผู้ที่อยู่ร่วมสมัยหรือคนรุ่นก่อน ศิลปะและร้อยกรอง สอนในแง่ของประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าในแง่วัฒนธรรม โรงเรียนควรให้ความสำคัญแก่สองวิชานี้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 119)

การบริหารจัดการหลักสูตรในปัจจุบันจึงเน้นมุ่งไปที่ผลลัพธ์ (Outcome Based Curriculum) มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) ที่กำหนดให้การเรียนการสอนเป็นการผสมผสานการถ่ายทอดความรู้ผนวกกับกระบวนการในการถ่ายทอดมีลักษณะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) การจัดการด้านเวลา กำหนดให้ใช้เวลาในห้องเรียนผสมผสานกับเวลานอกห้องเรียนซึ่งถือเป็นเวลาที่โรงเรียนยังต้องรับผิดชอบและบริหารจัดการด้วยเวลานอกห้องเรียนจะเป็นเวลาสร้างสรรค์ ปลอดภัย ควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทำความเข้าใจกับบทเรียนด้วยตนเอง ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเกิดความผ่อนคลาย ผู้เรียน มีอิสรภาพในการ

เรียนรู้ ครูเพียงให้คำปรึกษาและเสนอแนะจนนักเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยตนเองได้ (Dembo and Seli, 2008: 84) โดยประสบการณ์การเรียนรู้บางส่วนจะเกิดนอกห้องเรียน เช่น Project Based Learning Problem Based, Challenge Based มีลักษณะการจัดลำดับการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน (Step-wise Sequential) โดยคำนึงถึงพัฒนาการของสมองในช่วงวัยต่างๆ (Brain Based)

หลักสูตรสุนทรียศาสตร์ทางดนตรี

ดนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม เป็นสื่อสุนทรียศาสตร์ที่มีความละเอียด ประณีต มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ทั้งทางกาย และทางจิต เมื่อได้ยินเสียงดนตรีที่สงบก็จะทำให้จิตสงบอารมณ์ดี หากได้ยินเสียงเพลงที่ให้ความบันเทิงใจ ก็จะเกิดอารมณ์ที่แจ่มใส ทั้งนี้เพราะดนตรีเป็นสื่อสุนทรียที่สร้างความสุข ความบันเทิงใจให้แก่มนุษย์ จรรโลงจิตใจให้มนุษย์เกิดความสมบูรณ์ทางกายและจิตใจดนตรีเกี่ยวข้องกับชีวิต การดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับดนตรีตั้งแต่เกิดจนตาย ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับจิตของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ฟังดนตรีหยาบก็จะทำให้จิตหยาบ และเมื่อฟังดนตรีละเอียดอ่อนก็ทำให้จิตละเอียดอ่อนตามไปด้วยโดยการฟังดนตรีจะมีผลดีต่อการทำงานของสมองส่วนอารมณ์ที่เรียกว่า Neo Cortex ซึ่งสมองส่วนนี้ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์อื่นคือทำหน้าที่เกี่ยวกับความฉลาด ความคิดสร้างสรรค์การเรียนรู้ ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมทั้งการพัฒนาทางอารมณ์มีความเกี่ยวข้องกับสมองส่วนนี้ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ดนตรียังมีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการศึกษ ช่วยขัดเกลาคติใจคนในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับแนวคิดของพลาโต (Plato) ที่ให้ความสำคัญต่อวิชาดนตรีในฐานะที่เป็นวิชาที่ช่วยขัดเกลาคติใจให้ผ่องใสและเบิกบาน ดนตรีพัฒนาสมองขณะฟังดนตรีสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาจะทำงานพร้อมกัน ดนตรีช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวาส่วนจังหวะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองซีกซ้ายซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลและภาษา ไอน์สไตน์ กล่าวว่า ดนตรีมีส่วนช่วยขยายกระบวนการความคิด ทำให้มีความลุ่มลึกในการช่วยแก้ปัญหาที่พลิกแพลงต่างๆ เมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้จะเริ่มเล่นไวโอลิน จากนั้นจะเริ่มแก้ปัญหาที่ย่างยากซับซ้อนได้ (อุสา สุทธิสาร, 2545 : 34)

Davies และ Shackleton (1973) ได้สรุปว่าดนตรีมีผลในการปลุกและเร้าใจให้เกิดการตื่นตัว ดังนั้นนอกเหนือจากการนำดนตรีมาใช้ในการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แล้ว การตื่นตัวเนื่องจากดนตรีที่นำมาใช้เป็นองค์ประกอบการสอน น่าจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นด้วย จึงกล่าวได้ว่า ดนตรีมีส่วนช่วยฝึกฝนการพัฒนาศักยภาพประสาทของมนุษย์ โดยไปช่วยสร้างสะพานและเส้นทางสู่ความคิดการเรียนรู้ในสมองของมนุษย์ และยังช่วยพัฒนาอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ให้มีแนวโน้มที่ดี รวมถึงช่วยให้เกิดความสงบภายในจิตใจ ดังนั้นจึงควรมีการจัดหลักสูตรทางดนตรีขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

หลักสูตรสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีที่จัดขึ้นในประเทศไทยเป็นหลักสูตรที่สร้างนักดนตรีให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ การมุ่งสู่

ความเป็นคนดี เป็นไปตามธรรมชาติของวิชาดนตรีซึ่งมีทิศทางด้านสุนทรียศาสตร์ที่สร้างคนให้มีจิตใจที่งดงาม มองโลกในแง่ดี ปฏิบัติดีต่อบุคคลอื่นรอบด้าน ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข หลักสูตรเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานทางด้านศิลปะ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ หลักสูตรนี้จะปูพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในสาขาสุนทรียศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยสาขาวิชา 5 สาขาให้เลือกเรียน ได้แก่ สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ สาขานาฏศิลป์ สาขาสุนทรียศาสตร์ และสื่อ สาขากาพย์ ดนตรี สาขากาพย์ละคร โดยผู้เรียนจะได้พัฒนาความรู้เกี่ยวกับการแสดงออกทางสุนทรียศาสตร์ ผู้คนร่วมสมัย ประวัติศาสตร์และโลกจากมุมมองที่หลากหลาย ได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน ได้รับชมและตีความศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนฝึกฝนการสร้างชิ้นงานทางสุนทรียศาสตร์ หัวใจหลักของการเรียนการสอนหลักสูตรนี้คือความคิดสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง และการนำเสนอผลงาน

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรดนตรี

ดนตรีมีพัฒนาการอันยาวนานเริ่มจากกรีกสมัยโบราณ ยุคกลาง และเฟื่องฟูในยุคฟื้นฟู (Renaissance) เกิดลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) ทำให้มีการพัฒนาการไปถึงระบบของการสร้างสรรค์ดนตรี หลักสูตรทางด้านดนตรีจึงเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรจึงต้องมีความเกี่ยวข้องบนพื้นฐานดังกล่าว

ทิตนา แชมมณี (2552:68-72) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) หลักการศึกษาและการสอนให้ความสำคัญของการเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

นักจิตวิทยาที่สำคัญในกลุ่มนี้คือ มาสโลว์ (Maslow) โรเจอร์ส (Rogers) แรทส์ (Raths) จอห์นสัน-สลาบิน (Johnson-Slavin) ซึ่งอธิบายทฤษฎีการเรียนรู้ดังนี้ (Ornstein and Hunkins, 1993:140)

ทฤษฎีความต้องการจำเป็นของมนุษย์ (Human Needs) ของมาสโลว์อธิบายว่าความต้องการจำเป็นของมนุษย์หกประการที่สัมพันธ์กับการมีชีวิตอยู่รอด ความต้องการทางด้านจิตวิทยา ความต้องการจำเป็นมีลำดับขั้น และส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรม

ทฤษฎีความเป็นบุคคล (Becoming a Person) ของโรเจอร์ อธิบายว่าความเป็นบุคคลหมายถึงการเปิดตัวต่อประสบการณ์ การพัฒนาความเชื่อถือ และการยอมรับตนเองและอิสรภาพในการเรียนรู้ (Freedom to Learn) อธิบายว่าความเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต้องการอิสรภาพในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะรับการกระตุ้นให้เป็นผู้ที่เปิดเผยตนเอง มีความเชื่อถือตนเอง และยอมรับตนเอง

ทฤษฎีการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification) ของแรทส์ อธิบายว่าการวิเคราะห์ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความชอบและศีลธรรมของบุคคลเพื่อที่จะเผยหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

ค่านิยมของบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ และความเห็น

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning) ของจอห์นสันและสลาบิน อธิบายว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกันและการเรียนรู้เป็นกลุ่มได้รับการพิจารณาว่ามีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้แบบแข่งขันกัน และมากกว่าการเรียนรู้โดยลำพัง

จากทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการจัดหลักสูตรทางด้านดนตรีควรคำนึงถึงทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญของการเป็นมนุษย์ ส่งเสริมให้มนุษย์มีความเชื่อมั่นในเหตุผลและสติปัญญา ความต้องการความเป็นอิสระเสรีเมื่อมนุษย์อยู่ในสภาพที่มีอิสระเสรีในความคิดบวกกับความสามารถที่มีอยู่ในตัว มนุษย์ก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพและความมีอัจฉริยภาพของตนได้ในที่สุด สอดคล้องกับการเป็นพื้นฐานในการจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ด้านดนตรีเป็นอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยมจะพบว่าครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความไวต่อโลกของนักเรียน เข้าใจว่านักเรียนมีความสามารถและความถนัดที่หลากหลายแตกต่างกัน นักเรียนรู้จักตนเอง และยกย่องตนเองในทางที่ควร บรรยายภาศระหว่างครู เพื่อนนักเรียน เป็นไปอย่างอบอุ่น มีความเป็นประชาธิปไตย ลดการกดขี่ คุณภาพของการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ นักเรียนทำงานด้วยกัน ช่วยเหลือกัน ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม การแข่งขันทางวิชาการมีน้อย ครูและนักเรียนมีการวางแผนประสบการณ์และกิจกรรมของหลักสูตรร่วมกัน นักเรียนมีอิสรภาพในการเลือก ซึ่งสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของนักเรียน และการ

เรียนรู้ขึ้นกับประสบการณ์ชีวิต การค้นพบ การติดตามดู การทดลองการนำเสนอผลงาน และการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ

การบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ด้านดนตรี

มนุษยนิยมในเชิงของการศึกษาเริ่มมีบทบาทสำคัญในระบบโรงเรียนตั้งแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งกำหนดไว้ว่าการศึกษาที่จะพัฒนาปัญญาของมนุษย์ได้คือการศึกษากำหนดให้ เป็นมนุษย์ได้มากที่สุด มนุษยนิยมเป็นชื่อเรียกกลุ่มนักปรัชญาที่มีแนวคิดที่เชื่อมั่นในศักดิ์ศรี และศักยภาพของมนุษย์ในการแสวงหาความจริง แนวคิดแบบมนุษยนิยม (Humanism) ถือว่า มนุษย์เป็นสิ่งหนึ่งในธรรมชาติ มีศักดิ์ศรีมีค่า และมีความสามารถที่จะพัฒนา และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองโดยอาศัยเหตุผล และวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจเหนือธรรมชาติ (Ornstein and Hunkins, 1993: 129) และแนวคิดแบบมนุษยนิยมเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ในการใช้เหตุผลในการ ค้นหาหาความรู้หรือความจริงโดยตัวของมนุษย์เอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์

การบริหารจัดการหลักสูตรตามแนวคิดมนุษยนิยมมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้านอย่างพร้อมเพรียงกัน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แล้วสามารถมุ่งกระจายความรักความเมตตาออกสู่สรรพสิ่งทั้งมวล ด้านหลักสูตรเน้นการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก มีความยืดหยุ่นและให้เสรีภาพสำหรับ

ผู้เรียนในการเลือกและจัดให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ด้านบทบาทผู้สอน คือ เน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนด้วยความสนุกสนานและความรักความเมตตา ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ผู้สอนแสดงความเคารพ เอาใจใส่ ให้กำลังใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนด้วยคำพูดด้านบวก จูงใจ ชักจูง ให้ผู้เรียนเกิดความกระหายในความรู้ และไม่ใช้การบังคับขู่เข็ญ ด้านบทบาทผู้เรียน ผู้เรียนเป็นแบบอย่างของคนรุ่นใหม่ให้กับสังคม มีความมั่นใจกล้าแสดงออก กล้าเสนอความคิดเห็น ผู้เรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ตอบซึ่งกันและกัน ผูกกระบวนกรคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น บรรยายภาคการเรียนเน้นความสนุกสนาน กิจกรรมหลักได้แก่ การฝึกสมาธิ การฝึกโยคะ-อาสนะ การรับประทานอาหารที่มีคุณค่า และการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับตนเอง และสังคม ด้านการประเมินผล สังเกตจากพฤติกรรม ความคิดเห็นที่แสดงออกต่อสังคม ความพึงพอใจในการเรียนและร่วมประเมินผล ในกระบวนการเรียนตามความสามารถของแต่ละคน

สรุปได้ว่าในการบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ด้านดนตรีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์นั้น การบริหาร ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งด้านหลักสูตร บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล การบริหารหลักสูตรต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้านอย่างพร้อมเพรียงกัน คือ ด้าน

ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีอย่างแท้จริง

การบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีสู่ความเป็นมืออาชีพ

สถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการหลักสูตรแบบส่งเสริมความเป็นมืออาชีพทางดนตรี มีรูปแบบการบริหารจัดการโดยการจัดการให้วิถีชีวิตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทุกคนเป็นชีวิตที่เพียบพร้อมสมบูรณ์แบบด้วยความเป็นชุมชนในอุดมคติของคนดนตรี ผู้เรียนที่มาเรียนด้วยหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ด้านดนตรีจะได้สัมผัสกับระบบการเรียนการสอนที่เข้มข้นและยังมีโอกาสเรียนและรู้จักโลกนอกห้องเรียนโดยเล่นดนตรี และแสดงดนตรีในกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ที่มีขึ้นโดยสม่ำเสมอตลอดเวลา ความเป็นสถานศึกษาดนตรีขนาดใหญ่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกสรรรูปแบบการเรียนรู้ และทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีได้ตามความสนใจ ทางสถานศึกษามีสถานที่ และอุปกรณ์ที่เพียบพร้อมครบครันรองรับการเรียนการสอนการทำงานทุกสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นห้องซ้อมเดี่ยวจำนวนมาก ห้องซ้อมรวมวง ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องมิดิแลป ห้องสมุดพร้อมโสตทัศนูปกรณ์ ห้องดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ฯลฯ สถานศึกษา ตั้งอยู่ในบรรยากาศที่สงบ แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ ทำให้มีสมาธิ เหมาะแก่การซ้อมหรือแสดงดนตรี ภายในสถานศึกษามีลานกิจกรรมสำหรับเปิดแสดงคอนเสิร์ตหรืองานเกี่ยวกับดนตรีต่างๆ มีห้องแสดงคอนเสิร์ตขนาดต่างๆ และมีหอแสดงดนตรีชั้นเยี่ยม เป็นที่แวะเวียนมาแสดงของศิลปิน และคนดนตรีระดับประเทศและระดับโลกอยู่บ่อยครั้ง นักเรียน นักศึกษาจึงสามารถสัมผัสประสบการณ์ดนตรีนานารูปแบบได้เกือบทุกวันในรอบปี ทั้งยังสามารถแสดงผลงานของตนเองได้ด้วย และสิ่งสำคัญคือ สถานศึกษา

ต้องมี บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างถ่องแท้ในทุกสาขาวิชาการทางดนตรีมีคณาจารย์ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่พร้อมจะถ่ายทอดวิชาการความรู้ต่างๆ ทั้งด้านปฏิบัติและทฤษฎี ในชั้นเรียนเป็นหมู่คณะและแบบตัวต่อตัว

การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพทางดนตรี (Music Professional Management) เน้นการปฏิบัติ (Performance Base) มีหลักการบริหารจัดการหลักสูตร 4 ด้าน คือ การจัดองค์กร (Organization Management) การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy) การใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) และการประเมินผล (Evaluation) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการจัดองค์กร

มีการแบ่งองค์การการทำงาน โดย 1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรดุริยางคศาสตร์-บัณฑิตเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้การเรียนการสอนในหลักสูตรเป็นไปโดยเรียบร้อย โดยมีขอบข่ายงานครอบคลุมประเด็นต่างๆ ได้แก่ มาตรฐานและการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับนักศึกษาเข้าแนวทางโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี แนวนโยบายเกี่ยวกับทุนการศึกษา ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา 2) คณะกรรมการวิชาการรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในภาพรวมเพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาของหลักสูตรต่างๆ ในวิทยาลัยเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ 3) สาขาวิชา มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยแต่ละสาขาวิชา จะเป็นผู้มอบหมายผู้สอนเตรียมความพร้อมในเรื่องสื่อการเรียนการสอน และดูแลคุณภาพตลอดภาคการศึกษา

มีการทบทวนความเหมาะสมของหลักสูตร โดยมีการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องในเวลาทุกๆ 5 ปี

2. การปฏิบัติตามนโยบาย

ด้านการบริหารคณาจารย์การรับอาจารย์ใหม่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมของอาจารย์ซึ่งประเด็นพิจารณาอาจแตกต่างกันออกไป เช่น พิจารณาจากความสามารถและประสบการณ์ ในด้านการปฏิบัติดนตรี การประพันธ์ดนตรี ด้านการบริหารจัดการ หรือคุณวุฒิด้านการศึกษา

มีการประชุมคณาจารย์อย่างน้อย ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อแจ้งประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร และเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้ออกความเห็นในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร มีการประชุม คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการหารือและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนและโครงสร้างหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร และในแต่ละสาขาวิชาอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและผู้สอนจะประชุมร่วมกันในการกำหนดทิศทางและนโยบายในการสอนให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามที่ระบุในมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

หัวหน้าสาขาวิชาจะดำเนินการจัดภาระงานสอนให้แก่อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชา หากมีความต้องการที่จะต้องตั้งคณาจารย์พิเศษ หัวหน้าสาขาจะพิจารณาหาอาจารย์ที่มีคุณสมบัติ สอดคล้องกับวิชาที่อาจารย์พิเศษท่านนั้นจะต้อง สอน โดยพิจารณาจากความสามารถ ประสบการณ์ และประวัติด้านการศึกษาของอาจารย์พิเศษ เป็นสำคัญ มีการประเมินการสอนของอาจารย์

พิเศษเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาแต่งตั้งอาจารย์พิเศษในภาคการศึกษาต่อไป

3. การใช้ภาวะผู้นำ

1. ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียน การสอน

การบริหารงบประมาณ มีการวิเคราะห์ ค่าใช้จ่ายและรายได้ นำผลมาใช้ในการวางแผน ปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา เช่น ด้านการสอน อุปกรณ์ดนตรี การจัดกิจกรรม โครงการต่างๆ การจัดสรรภาระการสอนของอาจารย์ประจำ และอาจารย์พิเศษ มีการประเมินความเพียงพอ ของทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มีการสำรวจ สอบถามความต้องการเพิ่มเติมทรัพยากร

2. ด้านการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ นักศึกษา

สถานศึกษาจะแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ให้แก่นักศึกษาทุกคนอย่างเป็นทางการเพื่อ นักศึกษาได้ปรึกษาปัญหาทางวิชาการ ด้าน การเรียน ชีวิตส่วนตัว อาจารย์ที่ปรึกษาต้อง ประชุมร่วมกับนักศึกษาในความดูแลของตนเอง อย่างต่อเนื่อง และต้องกำหนดชั่วโมงในการ ให้คำปรึกษา (Office Hours) อย่างชัดเจนเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าพบได้ หากนักศึกษามี ข้อสงสัยในกรณีต่างๆ เช่น ผลการสอบ หรือ ผลการประเมินในรายวิชาที่ศึกษา นักศึกษา สามารถยื่นคำร้องขอดูผลการสอบของตน คะแนน และวิธีการประเมินของอาจารย์ได้หากต้องการ

4. ด้านการประเมินผล

การประเมินหลักสูตรในภาพรวม มีการ ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่สามารถ นำมาประเมินคุณภาพของหลักสูตรได้แก่ การ ประเมินโดยนักศึกษา ศิษย์เก่า อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิตประเมินโดยนักศึกษา

การประเมินประสิทธิผลของการสอน (Teaching Effectiveness Evaluation) มีการประเมินกลยุทธ์การสอน (Teaching Strategies Evaluation)

การประเมินของนักศึกษาในแต่ละภาค การศึกษาโดยจะมีการส่งผลการประเมินให้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชา หัวหน้าสาขา และ ประธานหลักสูตร เพื่อพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ประเมินโดยอาจารย์ผู้สอน

ประเมินพัฒนาการของนักศึกษา

จากผลงานต่างๆ เช่น จากการแสดงดนตรี การทดสอบกลางภาคและปลายภาค

การประเมินทักษะของอาจารย์ในการใช้แผน กลยุทธ์การสอน (Evaluation of Teacher Skills in Using Teaching Strategies)

การประเมินทักษะของอาจารย์ในการสอน โดยใช้แบบประเมินการเรียนการสอน มีข้อพิจารณา ได้แก่ ความรู้ของอาจารย์ในวิชาที่สอน ความชัดเจนของการชี้แจงเป้าหมาย ความชัดเจนของการชี้แจงวิธีการประเมินผล การใช้สื่อการสอน และความพร้อมของการเตรียมการสอน ทักษะในการสอน และการอธิบายประเด็นต่างๆ ให้นักศึกษาเข้าใจ

ประเมินโดยผู้ให้บัณฑิต

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตร จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในอาชีพต่างๆ ซึ่งจะมีการติดตามผลของการจัดหลักสูตร โดยจัดให้มีระบบ ประเมินคุณภาพของบัณฑิต ผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การสอบถามระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่เป็นนายจ้างของบัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพิจารณา ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการสอนในภาพรวมเพื่อดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

การทบทวนผลการประเมินและวางแผน

ปรับปรุงหลักสูตรและแผนกลยุทธ์การสอน

ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการทบทวนผลการ ประเมิน และวางแผนปรับปรุงได้แก่ อาจารย์ประจำ วิชา อาจารย์หัวหน้าสาขาวิชา และประธานหลักสูตร ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะได้รับสรุปผลการประเมิน ในส่วนที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ประจำวิชาและหัวหน้า สาขาวิชา มีความรับผิดชอบหลักในการดำเนินการ ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการศึกษา ทั้งนี้หากมีผลการประเมิน ที่ชี้ให้เห็นถึงจุดที่ควรปรับปรุง หรือจุดที่เกิดปัญหา อย่างมีนัยสำคัญ ประธานหลักสูตรจะประสานงาน กับอาจารย์ประจำวิชาและหัวหน้าสาขาวิชาเพื่อ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

โดยคำนึงถึง 3 ประเด็นหลักที่สอดคล้องกัน ในการทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพในระดับ นานาชาติ ได้แก่ เป้าหมาย (Goals) กระบวนการ (Process) การสนับสนุน (Support)

เป้าหมาย ผลิตนุคลากรดนตรีที่มีความ สามารถและคุณภาพทางดนตรี ทั้งในระดับ ประเทศ ระดับภูมิภาค และในระดับนานาชาติ (International Goal)

กระบวนการ การคัดเลือกนักเรียนที่มีความ สามารถทางด้านดนตรี มีทุนสนับสนุน นักเรียน มีจิตสาธารณะ มีการพัฒนาบุคลากร (Staff Development) โดยรับบุคลากรที่มีความรู้ความ สามารถทั้งไทยและต่างประเทศเฉพาะด้านมาทำ การสอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และ ประสบการณ์ทางดนตรีด้วยความร่วมมือและ การศึกษาดูงานจากนานาชาติ (Collaboration) จัดรายวิชาโดยยึดหลักความมีสุนทรียภาพ ความแตกต่างระหว่างบุคคลตามความสามารถ ในการเล่นเครื่องดนตรี (Base on Differentiation) เน้นการประกอบอาชีพและการมีรายได้

ระหว่างเรียน จัดให้มีการนำเสนอผลงานสู่สาธารณชนมีการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติ มีการติดตามประเมินผลผู้เรียนตามเกณฑ์ สมศ. สกอ. และเกณฑ์ระดับนานาชาติ ตามจุดมาตรฐาน (Bench Mark) ผู้ที่จบการศึกษาไปจะมีความเป็นมืออาชีพสามารถทำงานในระดับนานาชาติได้ มีการกำกับติดตาม (Follow Up) นักศึกษาหลังจากจบการศึกษาเพื่อนำกลับมาพัฒนาหลักสูตร

การสนับสนุน มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรด้วยผลงานของการดำเนินงาน มีการจัดแสดงผลงานโดยเชิญบุคคลสำคัญมาชมการแสดง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทุกสัปดาห์ มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ร่วมกัน มีการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนและสถานศึกษาในการสนับสนุนความสามารถของนักเรียน

รูปแบบของการบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ด้านดนตรี โดยการบริหารแบบส่งเสริมความเป็นมืออาชีพทางดนตรี (Music Professional Management) สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

บทสรุป

การบริหารจัดการหลักสูตรสุนทรียศาสตร์ด้านดนตรีที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ มีผลผลิตที่ต้องการคือสร้างนักศึกษาให้เป็นนักดนตรีและบุคลากรดนตรีที่เปี่ยมด้วยคุณภาพ โดยให้ความสำคัญแก่การมีความสามารถในการปฏิบัติดนตรีที่ได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ ประกอบกับความรู้ความสามารถด้านการประพันธ์และเรียบเรียงดนตรี การศึกษาดนตรีและการสอนดนตรี การบริหารจัดการเกี่ยวกับดนตรี และเทคโนโลยีดนตรี ในการประกอบอาชีพให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีทัศนคติ บุคลิกภาพ และจรรยาบรรณที่พร้อมแก่การเป็นผู้นำในวงการดนตรี ทั้งนี้วิทยาลัยจะดำเนินการด้านการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยคาดหวังที่จะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างพัฒนาการด้านคุณภาพของการศึกษาดนตรี ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และในระดับนานาชาติ โดยการบริหารแบบส่งเสริมความเป็นมืออาชีพทางดนตรี (Music Professional Management) เน้นพื้นฐานการปฏิบัติ (Performance Base) มีหลักการบริหารจัดการหลักสูตร 4 ด้าน คือ การจัดการองค์กร (Organization Management)

การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy) การใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) และการประเมินผล (Evaluation) ครอบคลุม 3 ประเด็นหลักที่สอดคล้องกันในการทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพในระดับนานาชาติ ได้แก่ เป้าหมาย (Goals) กระบวนการ (Process) การสนับสนุน (support) ซึ่งการบริหารจัดการหลักสูตรนี้อยู่บนแนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) ที่สนับสนุนว่ามนุษย์มีบุคลิกภาพอันเพียบพร้อม สามารถ

แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ด้วยวิธีการอันหลากหลาย เพื่อความเป็นมนุษย์ที่เพียบพร้อมสมบูรณ์เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม เป็นพลเมืองและผู้ผลิตเป็นนักประดิษฐ์คิดค้นเทคนิคต่างๆ และเป็นนักฝันผู้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีในอนาคตสืบไป

บรรณานุกรม

- ทีศนา แชมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อาร์ แอนด์ปรีนท์ จำกัด.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2556). **หลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต**. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **การเรียนรู้ชุมชนทรัพยากรในตน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อุสา สุทธิสาคร. (2545). **ดนตรีพัฒนาปัญญา (IQ) อารมณ์ (EQ)**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี จำกัด.
- Davies, D.R. and V.J. Shackleton. (1973) "The effects of music and task difficulty on performance of a visual vigilance task". Biological Abstract. 57 (8) : 46024.
- Dembo H. M. and Seli. H. (2008). **Motivation and Learning Strategies for College Success**. Third edition. USA : taylor & Francis group.

Glatthorn Allan A., Floyd Boschee and Bruce M. Whitehead. (2009). **Curriculum Leadership, Strategies for Development and Implementation**. Second edition. USA.

Jacobs, Heidi Hayes. (2010). **Curriculum 21 Essential Education for a Changing World**. Alexandria, Virginia USA.

Maslow, A. (1954). **Motivation and personality**. New York:Harper & Row.

Ornstein, Allan C., Hunkins, Francis P. (1993). **Curriculum Foundations, Principles. and issues**. Second edition. USA.